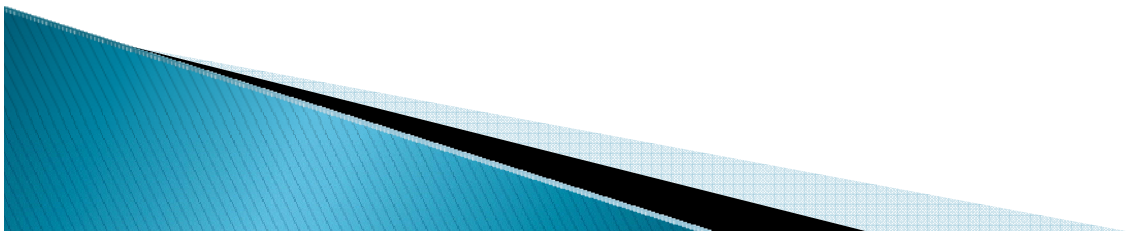

Једностранна изјава воље као извор облигација

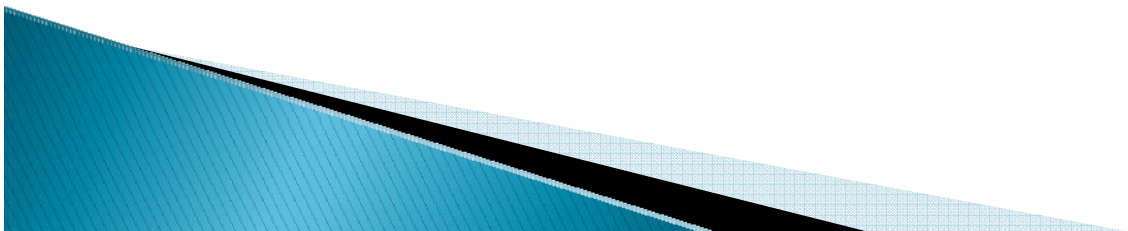
- ▶ У ЗОО не постоји опште правило о томе да је једностранна изјава воље извор облигација, али набраја три случаја у којима је облигација настаје из једностране изјаве воље. То су: 1) понуда за закључење уговора; 2) јавно обећање награде; 3) издавање хартија од вредности.

1. Понуда

- ▶ Једнострана изјава воље који садржи предлог другом лицу да закључи уговор. Да би једна изјава воље била понуда потребно је да има следећа обележја:
 - 1) Изјава треба да буде дата у намери да се закључи уговор;
 - 2) Изјава мора да садржи битне елементе предложеног уговора;
 - 3) Ако се за уговор захтева нарочита форма, понуда треба да буде учињена у том облику;

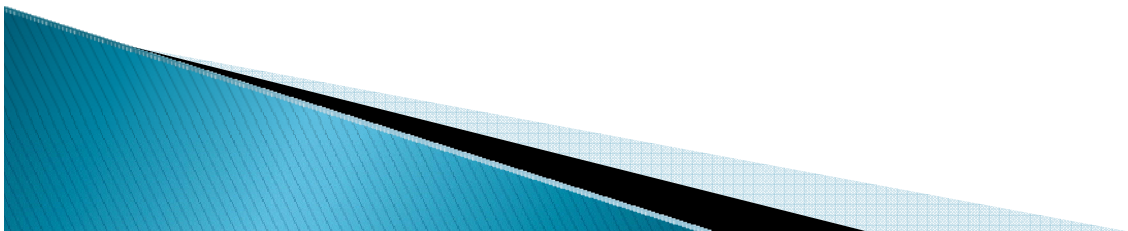
- 4) Понуда треба да потиче од будућег уговорника;
- 5) Понуда треба да буде упућена одређеном лицу.

Правна дејства понуде

1. Дејство које понуда производи заједно са прихватам – када понуђени изјави да прихвата понуду за понудиоца настаје обавеза да изврши обавезу која је била садржина у понуди
2. Самостално правно дејство понуде – ствара обавезу за понудиоца да одржи понуду до истека рока одређеног у њој или у закону. *Понудилац је везан за понуду.* Овакво дејство понуда има само ако је неопозива.

- ▶ Од када је понудилац везан понудом ?
Од момента када је понуда саопштена другој страни. Ако се понуда саопштава непосредно присутном лицу, понудилац је везан од тренутка саопштавања; ако је понуда упућуена одсутном лицу, понудилац је везан од момента када је понуда достављена на адресу понуђеног.

- ▶ До када је понудилац везан понудом?
 - До истека рока који је одредио у понуди; уколико је пропустио да одреди рок, понудилац је везан у року који је одређен допунско диспозитивним нормама ЗОО.
 - 1) ако је понуда упућена присутном лицу, онда се сматра одбијеном ако није прихваћена без одлагања, изузев ако из оклоности произлази да понуђеном припада извесни рок за размишљање (чл. 40. ст.1. ЗОО).
 - 2) ако је понуда упућена одсутном лицу, понудилац је везан понудом за време које је редовно потребно да понуда стигне понуђеноме, да је овај размотри, о њој одлучи и да одговор о прихватању стигне понудиоцу (чл. 37. ст. 4. ЗОО).

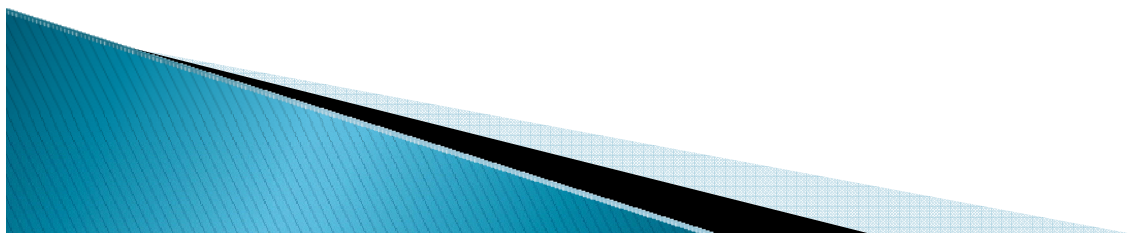
2. Јавно обећање награде (чл. 229.–233. ЗОО)

- ▶ Ј.О. Б. је једнострана изјава воље јавно учињена неодређеном броју лица, којом се изјавилац обавезује да плати награду лицу које буде извршило одређену радњу или постигне неки успех или се нађе у одређеној ситуацији.

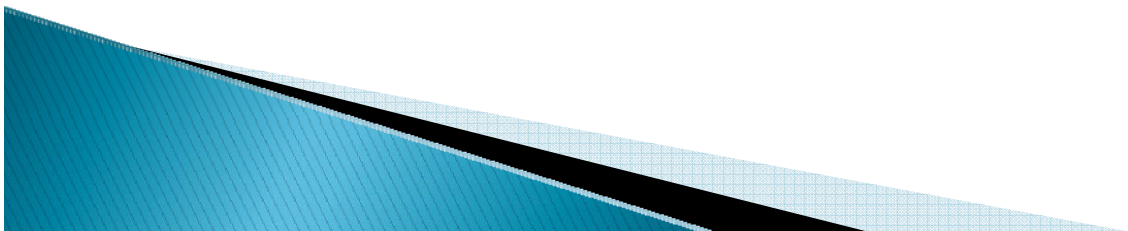
Услови за настанак обавезе из јавног обећања награде:

- 1) обећавалац мора имати пословну способност;

- 2) обећање мора бити учињено јавно, огласом путем штампе, радија, телевизије;
- 3) обећање треба да је учињено неодређеним лицима;
- 4) обећање мора да садржи награду која је одређена у погледу предмета и висине;
- 5) у обећању мора бити одређена “радња” која треба да буде извршена, “успех који треба да буде постигнут” или други услов који треба да буде испуњен;
- 6) у обећању мора бити одређен рок за такмичење; ако рок није одређен свако ко је заинтересован да учествује у такмичењу може захтевати од суда да одреди одговарајући рок.

- ▶ Правно дејство јавног обећања награде
- 1) Обавеза да се обећање одржи;
- 2) Обавеза да се исплати обећана награда

Од када јавно обећање награде обавезује обећаваоца да га одржи?

Од момента када је објављено.

За разлику од понуде, јавно обећање награде је опозива изјава воље, све док радња за коју је награда обећана не буде извршена; ако је обећање опозвано, обећавалац је дужан и после опозивања да исплати награду лицу које је радњу извршило, уколико оно није знало нити је могло знати да је обећање опозвано.

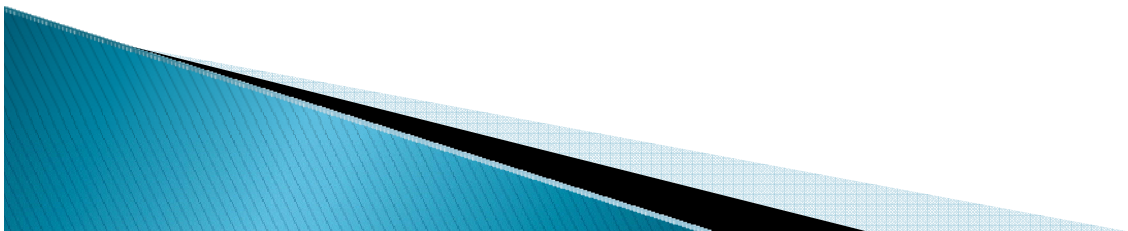
Обећање не може бити опозвано ако је био одређен рок за извршење радње, односно за обавештење о постигнутом резултату или о остварењу одређене ситуације.

- ▶ Облигациони однос изјавног обећања награде

Настаје између обећаваоца, као дужника и извршиоца радње за коју је обећана награда, као повериоца.

Обавеза обећаваоца се састоји у исплати награде.

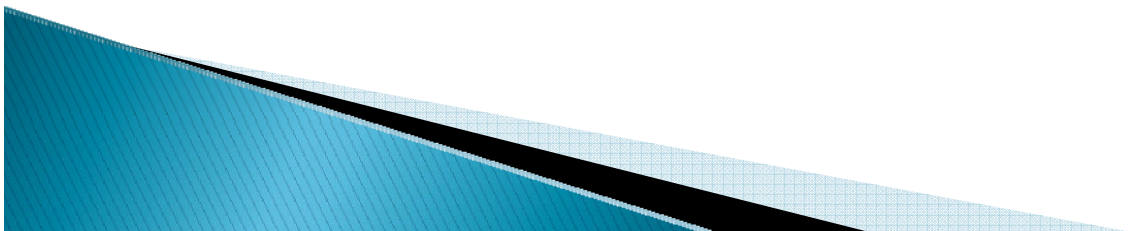
Ако је више лица извршило радњу сва она имају положај повериоца.

3) Издавање хартија од вредности на доносиоца

- ▶ Хартија од вредности је писмена исправа којом се њен издавалац обавезује да испуни обавезу уписану на тој исправи њеном доносиоцу
- ▶ Да би једна писмена исправа важила као хартија од вредности мора да садржи:
 - 1) Означење врсте хартије;
 - 2) Фирму, односно назив или име лица на које, односно по чијој наредби хартија гласи или означење да хартија гласи на доносиоца;

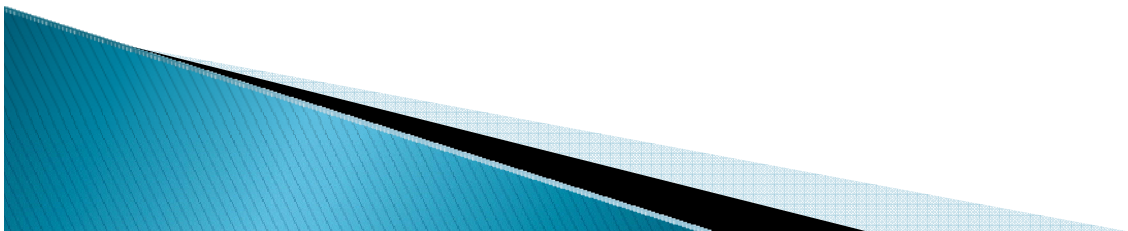
- 3) Тачно означење обавезе издаваоца која произлази из хартије;
- 4) Место и датум издавања хартије;
- 5) Потпис издаваоца хартије, односно факсимил потписа

- ▶ Врсте хартија од вредности:
 - 1) Х.О. В. на име – име лица коме припада право из хартије уписано је на хартији
 - 1) Х.О.В. по наредби – име лица коме припада право из хартије уписано је на хартији, али садржи и клаузулу “по наредби” којом се ималац права из хартије овлашћује да право са хартијом пренесе на неко друго лице (меница, чек);
 - 2) Х.О.В. на доносиоца – сваки доносилац хартије може вршити право означено на хартији

Хартије од вредности на доносиоца

- ▶ Писмена исправа у којима се потписани издавалац обавезује на одређену престацију према њеном имаоцу, сваком лицу које му хартију буде поднело.
- ▶ Х.О.В. на доносиоца садржи облигацију у којој је поверилац лице које је њен доносилац, а дужник лице које је хартију издало.

Правна дејства

- ▶ На основу хартије настаје право њеног законитог имаоца, односно лица које он овласти да тражи извршење обавезе означене у хартији од издаваоца.
- ▶ *Претпоставка је да је доносилац хартије њен законити ималац.* Дејство претпоставке – уколико је савестан, издавалац се ослобађа обавезе, чак и када је испуни доносиоцу који није њен законити ималац.
- ▶ Престанак обавезе – испуњењем њеном доносиоцу.
Обавеза не престаје: а) када је издавалац извршио исплату доносиоцу за кога је знао или је морао знати да није законити ималац хартије, нити је овлашћен од стране законитог имаоца; б) када је надлежни орган забранио исплату или када је знао или је морао знати да је покренут поступак за амортизацију или поништење хартије од вредности